

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Михальська О. В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПОНЯТТЯ ПОЛІКОДОВОСТІ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

У статті розглядаються різноманітні підходи до визначення полікодових текстів у працях вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Наводиться порівняльна характеристика аспектів, що покладені в основу розуміння гетерогенних текстів та вперше робиться огляд їх трактування в англомовному науковому дискурсі.

Ключові слова: *полікодовий текст, креолізований текст, мультимодальність.*

Mykhalska O. V., PgD Student
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE PHENOMENON OF POLYCODE TEXTS IN THE RUSSIAN AND FOREIGN LINGUISTICS

The article is devoted to the analyses of the approaches used for the description of polycode texts in the works of the Russian and foreign linguists. The comparative characteristics of major aspects that are fundamental for heterogeneous texts understanding is outlined. Besides, the interpretation of such texts in English-speaking scientific discourse is described for the first time.

The key words: *polycode text, creolized text, multimodality.*

УДК 81'25:342.725]061.1ЄС

Мірошниченко М.В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

У статті проаналізовано принципи застосування, способи організації та практичні здобутки процесів багатомовного законотворення та юридичного перекладу в деяких європейських країнах. Показано, що юридичний переклад є основним способом контролю за дотриманням принципу мовної рівноцінності, що забезпечує однакові права всіх громадян.

Ключові слова: *юридичне перекладознавство, законодавчий переклад, судовий переклад, багатомовне законотворення, унормування термінології, стратегії перекладу, історія перекладу.*

Актуальність нашого дослідження визначається зростаючою в європейських країнах потребою в укладанні багатомовного законодавства на державному (в країнах з кількома офіційними мовами) та наддержавному (в рамках Євросоюзу) рівнях і поглибленням міжнародного співробітництва (між окремими країнами та в рамках міжнародних організацій). Ці процеси забезпечуються шляхом виконання юридичного перекладу в межах однієї правової системи та на стику різних правових систем. Оскільки юридичний переклад спершу тривалий час функціонував як практична діяльність і тільки з середини минулого століття почав оформлюватися в окрему наукову дисципліну, **метою** нашої розвідки став порівняльний аналіз та узагальнення перекладацького досвіду деяких європейських держав, що ліг в основу роботи служб усного та письмового перекладу сучасних міжнародних інституцій і сприяв формуванню відповідних спеціалізованих теорій перекладу.

Зі створенням *Європейського Союзу* перекладацьким центром Європи стали *Брюссель*, де зосереджені основні європейські установи, та *Страсбург*, в якому розташована штаб-квартира Ради Європи.

В 1994 році в *Люксембурзі* було створено Перекладацький центр органів Євросоюзу. Крім нього, лише для забезпечення потреб ЄС працюють Генеральна Дирекція з перекладу, перекладацькі служби при Європейській Раді, Європарламенті, Суді Європейського Союзу, Європейському суді аудиторів, Європейського соціально-економічного комітету тощо.

Не тільки європейські, а й документи всіх міжнародних організацій мають важливу правову складову, тому перекладацькі служби при них регулярно виконують юридичний переклад, співпрацюють між собою та користуються результатами діяльності одна одної. З огляду на це, комплексне вивчення стратегії юридичного перекладу видається безсумнівно необхідним.

На жаль, зважаючи на велику кількість офіційних мов міжнародних організацій та державних мов країн-членів, неможливо забезпечити переклад всіх документів відповідними мовами, однак принаймні нормативно-правові акти та політичні документи, що викликають високий інтерес громадськості, в Євросоюзі перекладають усіма 24 офіційними мовами [7]. Це завдання виконується, в першу чергу, Генеральною Дирекцією з Перекладу, що працює в рамках Європейської Комісії. Її головним завданням є забезпечення політики прозорості та загального доступу громадян до будь-яких документів Євросоюзу [Gallas 2002, 89-102]. Відповідно до внутрішніх правил Дирекції та дотримуючись європейської традиції, спеціалізований юридичний переклад юристи-лінгвісти виконують лише з іноземної мови на рідну, що забезпечує зрозумілість та логічність викладу. Для дотримання належної якості перекладів її співробітниками було розроблено внутрішню систему поетапного контролю за їх виконанням [Gallo 1999, 75-76].

Особливість постанов, директив та рішень Євросоюзу полягає в їх прямому застосуванні усіма країнами-членами без додаткового ухвалення державними парламентами, що підвищує вимоги до європейського *законодавчого перекладу* для забезпечення максимальної смислової та функціональної еквівалентності текстів оригіналу та перекладу [Goffin 1990, 13-14].

Італійські дослідники єдиного європейського законодавства стверджують, що «Європарламент об'єднує законодавчу і виконавчу функцію влади, діючи на міжурядовому рівні, і створює європейські законодавчі документи за принципами укладання міжнародних угод» [Gallas 2002, 91-92]. Оскільки обидва види правових документів мають схожий нормативно-регулятивний зміст, до них обох можна застосовувати єдині вимоги та стратегії перекладу, за умови збереження їхньої форми.

Розробка єдиного багатомовного європейського законодавства сприяла виробленню нових наднаціональних правових концептів, які потребували більш-менш однакових вербалізацій у мовах ЄС. Це, в свою чергу, призвело до появи *евролекту* – спеціальної підмови в системі національної мови з притаманною їй термінологією, фразеологією та системою скорочень, що обслуговує офіційне спілкування у сферах, пов'язаних з існуванням Євросоюзу [Максименко 2004, 9; Чередниченко 2011, 401]. Наразі формується група лінгвістів, що безпосередньо займаються дослідженням цього феномену. Їхня діяльність розвивається на стику перекладознавства, правової лінгвістики, європейського та зіставного правознавства. Деякі з них окремо виділяють *правовий евролект* як терміносистему європейського права [Касяненко 2013, 159].

Ключовим концептом європейського законодавства є так звані *«acquis communautaires»*. Цим запозиченим франкомовним терміном в усіх мовах позначають нормативну базу, яку використовують країни-члени Євросоюзу. У 2003 році компетентними органами ЄС було розроблено практичні рекомендації щодо укладання та перекладу законодавчих текстів об'єднаної Європи [14]. Вже наступного року український Центр європейського та порівняльного права уклад першу версію Методичного посібника з перекладу актів *acquis communautaires* українською мовою [4], а порядок їх перекладу було офіційно затверджено Наказом Міністерства юстиції України в 2009 році [6].

Однією з офіційно багатомовних європейських країн є *Бельгія*, де всі державні нормативні акти укладають фламандською та французькою, а основні з них перекладають німецькою мовою для жителів східних кантонів [Herbots 1987, 815, 819]. Для цього у кожному міністерстві, що виконує функцію не тільки виконавчої, а й законодавчої влади, адже готує тексти законопроектів для підконтрольних їм галузей, як і в обох палатах парламенту, є свій відділ перекладів. Законодавчий переклад також широко використовується в роботі Бельгійсько-нідландсько-люксембурзької комісії з вивчення та уніфікації права [там само, 815-816]. Проте так було не завжди.

Бельгія в сучасних кордонах існує з 1830 року. На той час вибір французької мови державною для молодшої прогресивної країни був єдиним можливим, бо вона замінила латину як мову культури, науки та дипломатії в Європі. Інституційна одномовність не враховувала специфіки її двомовного населення, що розділялося за такими критеріями: *територіальним* (на півночі говорили фламандською, а на півдні – французькою) та *соціальним* (французькою володіла еліта, укладалося нове законодавство, вершилося правосуддя, нею ж можна було отримати престижну освіту, а фламандська впродовж майже 50 років залишалася мовою бідняків і використовувалася тільки в повсякденному спілкуванні) [Meulaerts 2009, 9-11]. Це спричинило глибокий соціальний конфлікт між валлонами та фламандцями, який досі не вдається вирішити, незважаючи на

разючі зміни, що відтоді відбулися. Піком його загострення стала Перша світова війна, в часи якої багато фламандських солдат загинуло тільки через незнання французької мови, якою віддавалися накази. Після інструктажу франкомовні офіцери зневажливо казали «і для фламандців те саме». Цей вислів став крилатим і досі використовується для позначення меншовартості фламандськомовного населення [там само, 12].

Згідно статті 23 Конституції 1831 року використання мов у Бельгії не було регламентованим [Herbots 1987, 817; Meylaerts 2009, 12], але на адміністративному, законодавчому і судовому рівнях застосовували лише французьку без виконання відповідних видів юридичного перекладу. Законодавчий переклад фламандською мовою був вперше конституційно закріплений лише у 1845 році. Він мав винятково інформативний характер, тобто жодною мірою не забезпечував прав фламандців, які подекуди потрапляли до в'язниці тільки тому, що їх адвокати не володіли обома мовами на достатньому рівні, щоб виконувати судовий переклад [Meylaerts 2009, 12]. Це лише загострювало мовно-політичне протистояння всередині країни.

З прийняттям закону від 18 квітня 1898 року всі закони набували чинності після оприлюднення в Офіційному віснику їх паралельних і рівно автентичних текстів обома мовами в дві колонки [Herbots 1987, 817-818, 822], хоча відповідні законопроекти укладалися, обговорювалися та виносилися на голосування французькою мовою, а тільки потім перекладалися фламандською. Натомість Конституція Бельгії залишалася одномовною до 1923 року, коли було створено *спеціальну комісію* для перекладу основних бельгійських законів фламандською мовою [там само, 818]. Її переклад був офіційно опублікований лише в 1925 році [Meylaerts 2009, 14].

В 1932 році було вперше виконано офіційний фламандський переклад аналітичного звіту про парламентські дебати та урядової декларації. Мовний закон, що діяв на той час, обмежував застосування юридичного перекладу виключно загальнодержавним рівнем, а на місцевому зберігалася використання однієї мови відповідно до поділу країни за територіальним критерієм.

З 1936 року в бельгійському парламенті почали вдаватися до синхронного перекладу переважно з нідерландської на французьку мову. Це пояснюється зростанням кількості фламандських депутатів-білінгвів, котрі отримали франкомовну освіту, але надавали перевагу фламандській мові заради посилення своїх політичних позицій. Натомість у виконавчій владі вона почала використовуватися лише з 1962 року, і ще навіть донедавна міністром або очільником будь-якої партії могла стати людина, що зовсім не володіла фламандською [там само, 15].

Завдяки королівському указу від 5 квітня 1954 року до сфери відповідальності спеціальної перекладацької комісії почали входити переклад законопроектів і перевірка редакційної якості та термінологічної єдності фламандських текстів усіх законів, прийнятих після 1898 року [Herbots 1987, 818].

На початку 80-их років XX століття було створено спеціальну комісію для здійснення законодавчого перекладу німецькою мовою з їх подальшою верифікацією Законодавчою секцією Державної ради Бельгії та публікацією в Офіційному віснику [там само, 819].

Сучасне бельгійське *судочинство* використовує територіальний принцип лінгвістичного поділу. Проте якщо до справи долучаються матеріали іншою мовою, ніж та,

якою ведеться слухання, суд має право вимагати їх перекладу, а вартість його виконання разом з іншими судовими витратами відшкодовується учасниками процесу. Якщо ж обвинувачуваний у кримінальному злочині не володіє мовою судового засідання, він має право на переклад фламандською, французькою або німецькою мовою протоколів судових засідань, свідчень позивача або свідків, експертних висновків тощо. У такому випадку переклад виконується за державний кошт [там само, 817]. Натомість рішення Вищого апеляційного, касаційного та арбітражного судів завжди оприлюднюються французькою та фламандською мовами [там само, 816].

Іншим яскравим прикладом в історії юридичного перекладу є *Швейцарія*, яку іноді називають «Європою в мініатюрі» через її законодавчо закріплену чотиримовність. Згідно параграфу 1 статті 70 Федеральної Конституції та Закону про мови 2007 року офіційними державними мовами країни є німецька (63,7% громадян), французька (20,4%), італійська (6,5%) та ретороманська (лише 0,5%) [Ritaine 2011, 63; Von Overbeck 1984, 975-976]. За даними Швейцарського інституту порівняльного правознавства (*Institut Suisse de droit comparé*), створеного в 1978 році для розробки текстів федеральних законопроектів та міжнародних угод і проведення зіставних досліджень законодавств країн Європи та світу, практично такий само лінгвістичний розподіл властивий працівникам адміністративних органів федерального та кантонального рівня [Ritaine 2011, 65]. При цьому, з 26 швейцарських кантонів 17 офіційно визнані виключно німецькомовними, 4 – виключно франкомовними, 1 – італомовним, 3 кантони є двомовними і 1 – тримовним.

Панівна позиція німецької мови, компактність проживання носіїв інших мов, сама історія формування швейцарської нації та спільні для всіх громадян цінності (принципи свободи, субсидіарності та територіального використання кожної з мов) сприяють уникненню культурно-національних конфліктів серед населення, для забезпечення комунікації між представниками якого на адміністративно-правовому рівні широко застосовується юридичний переклад [там само, 62-65].

Функціонально-правова рівноцінність офіційних мов конституційно не зафіксована, але за нормами звичаєвого права вона є безсумнівною. Тим не менше, через незначне поширення італійської мови тексти швейцарського законодавства почали з'являтися нею лише після 1972 року. Тоді ж для контролю за адекватним відтворенням вихідних положень законів в їх італійському тексті італомовними депутатами було створено постійну спеціальну комісію [Von Overbeck 1984, 976].

Крім цього, практика застосування принципу багатомовності або перекладу не однаково у законотворенні та судочинстві.

Федеральна адміністрація, основним завданням якої є підготовка законопроектів (законодавча функція) та застосування законів (виконавча функція), складається з 7 федеральних радників відповідно до кількості підконтрольних їм департаментів. Вони обираються парламентом на 4 роки за *територіальним, мовним* критеріями та критеріями *політичної і статевої приналежності* для забезпечення належного рівня представництва всіх категорій населення у владі. При цьому, кожен федеральний радник та інші працівники Федеральної адміністрації повинні вільно володіти хоча б німецькою та французькою, але бажано – всіма чотирма державними мовами [Ritaine 2011, 65-66].

На засіданнях Федеральної адміністрації, як і в парламенті, можна виступати будь-якою з цих мов без перекладу. Натомість всі тексти законів і законопроектів укладають і публікують одночасно трьома державними мовами (крім ретороманської). Всі три їх мовні варіанти мають статус оригіналу. Тому кожен департамент адміністрації має свій перекладацький відділ, а Спеціальна комісія при Федеральній адміністрації, до якої входять правники та лінгвісти, разом з Перекладацькою Службою при Федеральній канцелярії проводять остаточну перевірку всіх офіційних документів перед їх оприлюдненням [там само, 67-68].

Починаючи з 1987 року [там само, 64] докладено значних зусиль для паралельного створення всіх мовних варіантів тексту, тобто виконання перекладу в процесі роботи над законом, а не після його прийняття, що дозволяє уникнути юридичних неточностей. Однак за даними 2009 року [там само, 68] у 77% випадків законодавчі тексти спочатку оформлюють німецькою, а потім перекладають французькою та італійською мовами. Регулярне використання перекладу призвело до впровадження процедури виправлення помилок у перекладених текстах законів [Von Overbeck 1984, 977].

Взаємодія Федеральної адміністрації з кантональними органами управління відбувається офіційною мовою кожного з кантонів, а з громадянами – на їх вибір, навіть не офіційними державними мовами, зокрема якщо йдеться про іммігрантів [Ritaine 2011, 66-67].

Практично ті самі територіальні принципи застосовуються у швейцарському судочинстві. Але судді кантону, наприклад, керуються положеннями тексту необхідних законів офіційною мовою їх кантону без його зіставлення з іншомовними варіантами. Якщо одній зі сторін судового процесу необхідне використання іншої мови, ніж та, якою ведеться слухання, вона повинна буде, на вимогу іншої сторони, забезпечити переклад мовою засідання [там само, 67]. Федеральні ж судді обов'язково спираються на тексти законів, викладені трьома офіційними мовами, щоб прийняти максимально зважене рішення [там само, 69].

У випадку різночитань при тлумаченні тексту в судочинстві або в рамках правової науки європейські дослідники, як і канадські [див. Мірошниченко 2012], надають перевагу тому тексту, що краще відображає законодавчу настанову, тобто керуються так званим принципом *ratio legis*, звертаючись до текстів законопроектів, висновків щодо них або парламентських слухань [Herbots 1987, 835], хоча з цього правила також є винятки: у швейцарському Фрайбурзі перевагу надають французькому тексту закону, а в тримовному Граубюндені – німецькому [Von Overbeck 1984, 976, 978-985]. Рідше можливе використання цільового або телеологічного методу [Herbots 1987, 836], оригінального тексту закону, хоча найчастіше неможливо визначити, з якого з автентичних текстів робився переклад, і такий підхід суперечить принципу рівноправності автентичних текстів, або зіставлення усіх його мовних варіантів [там само, 837].

Активні теоретичні дослідження багатомовного законотворення, юридичного перекладу та його спеціальних теорій в Європі розпочалися в кінці 70-х – на початку 80-х років XX століття, про що свідчить, зокрема, вибіркова бібліографія перекладознавчих праць, опублікованих в Бельгії впродовж 1980-1992 років [18]. Значний внесок у ці процеси зробили *італійські* вчені. Навіть Перша міжнародна конферен-

ція, присвячена проблемі багатомовності єдиного європейського законодавства, відбулася в італійському м. Турині 4-5 грудня 1998 року [17]. В ній взяли участь фахівці з європейського та канадського права, юридичного перекладу- та термінознавства і співробітники перекладацьких підрозділів офіційних установ Євросоюзу. Пізніше подібні заходи почали проводити на базі правових та перекладацьких факультетів багатьох університетів Європи.

Хоча в *Італії* лише одна офіційна державна мова, правова система країни виникла шляхом адаптації норм французького та німецького національних законодавств через переклад [Sacco 1987, 846]. Тому, як окремо існують французька мова права Франції, Швейцарії, Бельгії, Люксембургу, Канади, Сенегалу та інших франкомовних країн, так існує італійська мова юристів-германістів і юристів-франкофонів [там само, 847]. Вони різняться обсягами окремих понять в рамках відповідних правових систем, що створює труднощі для перекладу термінів [там само, 846-849], тобто основною проблемою досліджуваного виду перекладу є неповна відповідність термінів, які функціонують в різних мовах, єдиному концептуально-правовому явищу [там само, 850]. Одночасно з перекладознавством, вона є предметом дослідження зіставного правознавства [там само, 852].

Для подолання термінологічної проблеми юридичного перекладу державні органи усіх європейських країн проводять нормалізацію та уніфікацію спеціальної термінології. В Бельгії, наприклад, за результатами роботи спеціальної комісії з фламандського перекладу в 60-их роках минулого століття було видано перший *офіційний* французько-фламандський словник юридичних термінів [Moors 1984]. Завдяки спільним зусиллям Інституту Т.М.С. Ассера м. Гааги та Центру міжнародного права Лувенського католицького університету в 1978 році вийшов друком нідерландсько-французький словник термінів приватного права [10].

Уніфікація нідерландської юридичної термінології в правових системах Бельгії та Голландії відбувається завдяки плідній співпраці міністерств юстиції обох держав та використанню одних і тих самих нідерландських текстів законодавства Євросоюзу. Паралельно з цим, генеральний секретаріат митно-економічного союзу Бенілюкс в 1975 році видав словник уніфікованих нідерландських термінів соціального права, обов'язкове використання яких було закріплено указом Фламандської громади Бельгії того ж року [Herbots 1987, 826].

У Швейцарії унормуванням юридичної термінології займається Перекладацька Служба при Федеральній канцелярії (термінологічна база даних *TERMDAT*) [9] та співробітники бібліотеки Федерального суду (багатомовний юридичний термінологічний глосарій *Jurivoc*) [23].

Аналіз багатомовної законодавчої практики доводить, що насправді, незважаючи на практично ідеальний приклад Євросоюзу, в країнах з кількома офіційними мовами немає повної рівнозначності їх застосування: одній так чи інакше надається більша перевага. Натомість через велику кількість офіційних мов паралельне законотворення можливе лише в окремих країнах, а не на рівні Євросоюзу. Цього принципу дотримуються лише частково, використовуючи його елементи на окремих етапах підготовки та обговорення законопроектів. Тому юридичний переклад є основним способом

контролю за дотриманням принципу мовної рівноцінності, що забезпечує однакові права всіх громадян. Такий статус робить подальше його вивчення одним з найперспективніших напрямків перекладознавчих досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Касяненко Д. Лексико-семантичні процеси в термінології правового євролекту та їхнє відтворення у перекладі // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. – К., 2013. – Вип. 44, частина 2. – С. 56-61. Коробейнікова Д.С. Мова ЄС – євролект чи переклад? // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 31. – С. 56-61.
2. Максименко О.В. Образно-тропологічний інструментарій єврориторики і проблеми перекладу // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. – Вип. 11, частина 2. – С. 159-165.
3. Методичний посібник з перекладу актів *acquis communautaires* українською мовою [Електронний ресурс]. – К.: Державний департамент з питань адаптації законодавства, 2006. – 58 с.
4. Мірошниченко М. В. Законодавчий переклад в Канаді: історія та здобутки // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К., 2013. – Випуск 47, частина 2. – С. 3-12.
5. Наказ Міністерства юстиції «Про затвердження Порядку перекладу актів *acquis communautaires* на українську мову» № 1728/5: від 24 вересня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0921-09>
6. Офіційний сайт Єврокомісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: http://ec.europa.eu/dgs/translation/translating/index_fr.htm
7. Чередниченко О.І. Євролект і проблеми його перекладу // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. – К., 2011. – Вип. 39. – С. 400-405.
8. Banque de données de l'administration fédérale suisse TERMDAT [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://www.termdata.ch/>
9. Dictionnaire juridique néerlandais-français avec vocabulaire français-néerlandais. Droit privé. – Antwerpen: Ed. Maarten Kluwer, 1978.
10. Gallas T. Politique de transparence et accès du public aux documents: une interprétation plus facile du droit communautaire? // L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue / sous la dir. de R. Sacco. – Turin: L'Harmattan Italia, 2002. – P. 89-102.
11. Gallo G. Les juristes lingustes de la Cour de Justice des Communautés européennes. Quelques aspects de leurs activités // Les multiples langues du droit européen uniforme. – Turin: L'Harmattan Italia srl, 1999. – P. 65-81.
12. Goffin R. L'eurolecte : oui, jargon communautaire : non // Meta: journal des traducteurs. – 1994. – vol.39, № 4. – P. 636-642.
13. Goffin R. L'Europe en neuf langues: et ferment d'intégration linguistiques // Meta: journal des traducteurs. – 1990. – vol.35, № 1. – P. 13-19.
14. Guide pratique commun du Parlement européen, du Conseil et de la Commission à l'intention des personnes qui contribuent à la rédaction des textes législatifs au sein des institutions communautaires. – Luxembourg: Office des publications officielles des Communautés européennes, 2003. – 93 p.

15. Herbots J.H. Un point de vue belge // Les Cahiers de droit. – 1987. – vol. 28, n° 4. – P. 813-844.
16. Les multiples langues du droit europeen uniforme / sous la dir. de R. Sacco. – Turin: L'Harmattan Italia, 1999. –189 p.
17. Mertens J., Libert I., Simal I. Traduction, interpretation, industries de la langue, lexicographie et terminologie en Belgique : une bibliographie selective : 1980-1992 // Meta: journal des traducteurs. – 1994. – vol.39, № 1. – P. 257-294.
18. Meylaerts R. “Et pour les Flamands, la meme chose” : quelle politique de traduction pour quelles minorites linguistiques ? // Meta: journal des traducteurs. – 2009. – vol.54, № 1. – P. 7-21.
19. Moors J., Dictionnaire juridique francais-neerlandais. Nederlands-Frans juridisch woordenboek. – Brugel s.a., 1984.
20. Ritaine E. C. La traduction necessaire : traduction obligatoire et traduction inevitable au sein d'un ordre juridique national. L'experience de l'Institut suisse de droit compare // Traduction du droit, droit de la traduction. – Paris : Editions Dalloz, coll. «Themes et commentaires ». – 2011. – P. 61-74.
21. Sacco R. Un point de vue italien // Les Cahiers de droit. – 1987. – vol. 28, N 4. – P. 845-859.
22. Thesaurus trilingue du Tribunal fédéral Jurivoc [Электронный ресурс]. – Режим доступа до документу: <http://www.bger.ch/fr/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-jurivoc-home/jurisdiction-jurivoc.htm>
23. Von Overbeck A. E. L'interpretation des textes plurilingues en Suisse // Les Cahiers de droit. – 1984. – vol. 25, n° 4. – P. 973-988.

Стаття надійшла до редакції 29.04.2014 р.

Мирошниченко М.В., асп.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ ЮРИДИЧЕСКОГО ПЕРЕВОДА

В статье проанализированы принципы применения, способы организации и практические наработки процессов многоязычного законодательства и юридического перевода в некоторых европейских государствах. Показано, что юридический перевод является основным способом контроля за выполнением принципа языкового равноправия, который обеспечивает одинаковые права всех граждан.

Ключевые слова: *юридическое переводоведение, законодательный перевод, судебный перевод, многоязычное законодательство, нормализация терминологии, стратегия перевода, история перевода.*

Miroshnychenko M.V., PhD student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

EUROPEAN EXPERIENCE OF LEGAL TRANSLATION

In the article we analyzed application principles, organizational approaches and practical achievements of multilingual law-making and legal translation processes in some of European countries.

Key words: *legal translation studies, legislative translation, judicial translation, multilingual law-making, terminological harmonization, translation strategies, history of translation.*

УДК 81'255:821.111(161.2)

Мовчан Б.В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ПЕРЕКЛАДУ НА ТЕРИТОРІЇ СХІДНОЇ ТА ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ (1910-1930-і роки)

У статті розглядаються особливості відтворення фразеологізмів у перекладі творів англійської художньої літератури українською мовою. Матеріалом для аналізу слугує збірник оповідань «Книга джунглів» («The Jungle Book») Редьярда Кіплінга і повість Артура Конан Дойля «Собака Баскервілів» («The Hound of the Baskervilles») та їхні переклади. Зроблено спробу проаналізувати обґрунтованість застосування різних перекладацьких прийомів у контексті загальних тенденцій у перекладі 1910-1930-х років.

Ключові слова: *переклад, фразеологізми, Артур Конан Дойль, Редьярд Кіплінг, одомашнення.*

На початку ХХ століття в Україні починають у значній кількості з'являтися переклади англомовної художньої літератури українською мовою.

Аналіз цих видань засвідчує, що на всіх мовних рівнях існують кардинальні відмінності між а) перекладами, виконаними на території Східної України у дорадянський період; б) західноукраїнськими та еміграційними перекладами; в) «радянськими» перекладами. Необхідно з'ясувати, у чому ж полягають причини таких особливостей.

Сам по собі початок ХХ століття є знаковим періодом в історії України. Буремні суспільно-політичні умови мали свій вплив на всі сфери життя, що не можна заперечувати або ігнорувати. В цих неоднозначних умовах продовжувалося формування норм літературної української мови (основної, наддіалектної форми існування мови, спільної для представників усіх соціальних та територіальних груп, що характеризується унормованістю, поліфункціональністю та стилічною диференціацією [Масенко 2004]).